

VENTA

30 exemplars 1 pesseta

Un número solt
5 cèntims

SUSCRIPCIÓ

ESPANYA
Un trimestre 1 pesseta

EXTRAOR
Un trimestre 2 pessetas

PERIÒDIC POLITIC VERMELL

La aglomeració d' originals precisos per aquest número nos impedeixen de publicar la caricatura d' aquesta setmana.

LO PROCÉS DE SALLENT

JUDICI ORAL Y PÚBLIC CELEBRAT A MANRESA
LOS DIAS 21 Y 22 DE FEBRER

(Continuació)

Ocupant son puesto'l Tribunal, la Defensa, lo Fiscal y 's processats, continuà'l judici oral a un quart de cinch de la tarde, ab la mateixa ó més gentada del dematí, comensant los

TESTIMONIS DE LA DEFENSA

Joseph Viola Blanch, cabo de Mossos de la Esquadra l' any 84.—Declara que'l dia de Toisants del any 84, sent ell jefe dels Mossos de la Esquadra de Sallent, se feu una manifestació analoga a la del any passat, ab permis del llavors alcalde D. Joaquim Riera, portant un pendó y una corona molt semblant ó del tot igual al cementiri, posant-la en lo illoch abont ara hi ha la creu grossa, que llavors hi havia un pilar alt y una creu petita dalt. Testifica que l' alcalde Riera, havent anat ab ell al cementiri, al veure que'l pendó y corona estavan penjats massa baixos en lo referit pilar, feu clavar un clau més amunt, y'l penjá allí perquè los xicots no hi arribessin.

Reguntantli la Defensa si ell mateix havia vist aixó últim, lo testimoni respongué que sí, per quant tot aixó 's feu davant d' ell, puig ana sempre junt ab l' alcalde pel cementiri.

Llavors la Defensa demaná'l careig d' aquest testimoni ab l' ex-alcalde Riera, per quan aquest havia negat en rodó lo dit per l' ex-cabo de Mossos, y convenir a la causa que 's debatia l' aclarament d' aquest succés.

Concedit lo careig y fet entrar ja'l testimoni Riera, al Fiscal li ocorregué llavors reguntar al Viola, y fent esperar al Riera, digué:

Fiscal.—Fou vosté separat del emplen de cabo de Mossos de la Esquadra de Sallent, ó va deixar aquell destino voluntariament?

Viola.—Vaig ser separat, pero puch ensenyar la fulla de serveys que la tinch tan neta com lo primer.

Callá'l Fiscal y 's feu entrar al Riera.

President (a Riera).—Vosté ha dit que'l dia dels Morts del any 84 no estigué en lo cementiri de Sallent, y que per lo tant no havia pogut lo pendó y corona de la creu, y'l senyor (senyalant a Viola) diu que va anarhi ab ell.

Riera.—No es veritat.

Viola.—Sí senyor.

President.—Y que va fer clavar un clau més amunt del pilar y que vosté mateix va penjarhi lo pendó.

Riera.—Lo senyor diu mentida. Lo senyor es un embusteru.

Viola.—Vosté a la tarde va venir ab mi al cementiri.

Riera.—Vaig comensar a venir, pero abans d' arribar al cementiri me'n vaig retornar.

Viola.—No senyor; vosté va entrar ab mi, y...

Riera (interrompent sempre).—No es veritat; es mentida; no creguin al senyor; es un embusteru.

Viola.—Aixó ho diu per que som aquí.
Riera.—Aquí y a tot arreu.
Viola.—En altre puesto no ho diria.
Riera.—Sí senyor; vosté ha sigut sempre un embusteru.

(En Viola 's quedá mirant a n' en Riera fent anar lo cap ab rabia, mentres l' altre continuava cridant que no se'l creguessin, que era un mentiroso. Per un moment creguerem que davant de la justícia anavan a ploure bolets).

Viola.—Senyor President; aquest senyor m' está insultant.
Riera.—Jo dich que lo que vosté diu no es veritat.

Viola.—Vosté ha dit que jo era siempre un mentiroso.

Riera.—No senyor; vull dir de lo d' ara.
Viola.—Los senyors po ten fer de testimoni... (senyalant al tribunal.)

President.—Procurio aclarir la veritat sense dirigirse paraulas injuriosas.

Riera.—Es que ell no diu la veritat.

Viola.—Qui no la diu es vosté...

Y continuaren un altre ratet sens las injuriosas agresions d' en Riera, pero sens treuren res més en clar que abans, dihent en Riera que ell no arriba al cementiri, y en Viola afirmant que hi entraren tots dos junts. Aixís acabá'l careig.

Juan Marigot Grapi, ex-alcalde y ex regidor de Sallent.—Declara que tots los anys, desde 1882, pel dia dels Morts s' ha vingut lent la mateixa manifestació que l' any passat, menos l' any 85 que estava rancat lo cementiri per haverhi'l colera. Justifica que l' any 84 va ferse portantse pendó y corona al pilar, ahont hi havia claus pera penjar las coronas dels enterrats a la terra.

Defensor.—Sab si 's socis del Centre d' Ensenyansa laica son tots catòlics?

Marigot.—Sí, tots.

Defensor.—Quan algun se mor, ve l' enterra per la Iglesia catòlica?

Marigot.—Sí senyor.

D.—Quan se casan (se casan per la Iglesia)?

M.—Sí senyor.

D.—Si tenen fills, (los batrjan)?

M.—Sí senyor.

D.—S' ob si'l rector pren part en las qüestions locals?

M.—Sí senyor, se ficen tot lo del Ajuntament.

D.—Y 's posa a favor de la majoria, ó de la minoria?

M.—De la minoria.

D.—Quants forman la majoria y quants la minoria?

M.—Sis y cinch respectivament. Abans la majoria eran set, pero va morirne un y han quedat sis per cinch.

D.—De quins es partidari l' alcalde processat Francisco Toró?

M.—Dels de la majoria.

(Las precedents preguntas foren fetas a tots los testimonis, ab molt pocas variants, puig a altres preguntá si sabia si a las escoles laicas de Sallent s' ensenyava res en contra de la religió, sent completament iguals las respuestas en son fondo).

Fiscal.—Fou separat de son càrrech en lo Ajuntament de Sallent ó cumplí'l temps reglamentari?

Marigot.—Unas vegadas hi acabat lo temps y un' altra vaig ser separat per no voler jurar la Constitució.

Anton Escaler, pagés.—A las primeras preguntas del President diu que ni sab parlar ni entent lo castellá, y'l President, que NO entent tampoch l' idioma dels Setge justfes, se de ferse explicar lo que diu lo pagés.

Va a buscarse un intérprete y continúa'l judici.

Escaler declara que ell va veure l' alcalde Riera dintre'l cementiri l' any 84 y també va veure com va fer penjar lo pendó y la corona més amunt del pilar, perquè 's xicots no hi arribessin.

(Demans la Defensa'l careig d' aquest testimoni ab en Riera, y quedan en que acabats los testimonis se carejarán los que sigan necessaris).

Declara lo de las idees dels partidaris de la escola laica, y diu que ell hi fa anar un fill y está molt content de lo que li ensenyen y de lo que aprén. Justifica que a Sallent no 's coneix més doctrina cristiana que la del pare Claret, per ser ell fill d' aquesta vila.

Fiscal.—Fa gaire temps que preteniu l' emplen de sereno del Ajuntament de Sallent?

Escaler.—(Qui, jo? No l' he pretengut may).

Fiscal.—(Vosté no ho pretingut ser sereno)?

Escaler.—(Jo sereno? No senyor.

(Aquí 'ns comensá a cridar la atenció l' empenyo del Fiscal en buscar trenca colls als testimonis que lavorian als processats, puig que comensá ja pel Secretari del Ajuntament Joseph Cerdá, a qui preguntá repetidas vegadas si havia sigut processat a Sabadell ó a Tarrasa, insistint a pesar de las negativas del interessat).

Joseph Barons, juster.—Justicia que veig a Riera dintre'l cementiri l' any 84 y que també va veure com pujava'l pendó y corona del pilar de la creu perquè 's xicots no hi arribessin, quedant també indicat pel careig ab en Riera aquest testimoni. Fa la Defensa las preguntas ja indicadas, afeginthi las següents:

Defensor.—Ensenyan a la escola laica que Deu es principi y fi de todas las cosas?

Barons.—Sí senyor.

President.—Y a quin Deu se refereixen, a Jesucrist?

Barons.—Sí senyor.

Fiscal.—La corona que va portarse l' any 84 al cementiri, era igual ó semblanta a aquesta?

Barons.—Era igual.

(Aquestas preguntas se repetiren al resto de testimonis, contestantlas tots del mateix modo).

Fiscal.—Es vosté'l juster del Ajuntament?

Barons.—No senyor.

(Continuá'l Fiscal buscant pessigolias als testimonis de la Defensa.)

Tant aquest com los demés testimonis que'l sequiren parlaren en catalá, tenint de fer no poca feyna l' intérprete.

Joaquim Soler, tender.—Declara que va veure en Riera dintre'l cementiri'l dia dels Morts del 84 y que va fer pujar lo pendó de la manifestació, per lo que la Defensa també'l senyala pel careig. Las demés preguntas son las ja consignadas, que las respon igual que 's demés.

Fiscal.—Vosté es tender; (de qué te la tendá)?

Soler.—De comestibles.

Fiscal.—Va posarvos alguns mulls en Riera quan era alcalde?

Soler.—No senyor.
Fiscal.—Y'í processat Torti.
Soler.—Tampoch.
(Continuà 'l Fiscal ab las sevas aficions.)
Ramon Escaró, poeta.—Declara que en lo seu ofici usan un ovellet pel istí del que hi ha en lo pendó y no ha vist res de lo del ex-alcalde Riera, per més que ho ha sentit a dir. Testifica també que altres sociats de Sallent tenent ó han tingut mans enllassadas en lo sello igual que 'l Centre d' Ensenyansa Llaica y afirma tot lo demés que ja tenim consignat.

Fiscal.—Ei vosot lo mestre de cases que fa las feynas del Ajuntament?
Escaró.—No senyor.
Joseph Vilasca, tender.—Declara que ha sentit a dir lo del ex-alcalde Riera l' any 84, pero que no ho va veure. Lo demés igual que 's altres.

Fiscal.—Vosté es tender; de qué té tenda?
Vilasca.—De robas, de varios géneros.
(Un moment de pausa, y 'l Fiscal dona 'l testimonio per llist: (No va acudirli preguntar si vestia 'ls argants de ca vila).)

Valenti Sallés Roca, pages.—Diu que va veure 'l alcalde Riera dintre 'l cementiri lo dia de Totsants el any 84, pero que no va veure lo de clavar lo clau mes amunt, per més que ho ha sentit a dir.

Fiscal.—Vosté ha sigut masover del senyor Riera?
Sallés.—Sí senyor; ó més ben dit, lo meu pare.

Fiscal.—Era masover d' ell l' any 84?
Sallés.—No senyor.

Fiscal.—Feya gayre que no ho era?
Sallés.—No ho és. Fa més de trenta anys que 'l pare va entrarhi, y va serne set anys.

(Després d' una essona de contar poch menos que ab los dits, lo Fiscal vegé que l' any 84 feya uns vint anys que la familia Sallés no feya de masovers del Riera, y no preguntá res més al testimoni.)

Francisco Colldelors, fuster y sereno.—Sab lo d' en Riera per sentirho a dir. Tot lo d' més igual als anteriors. Demana 'ls gustos de jornal y viatje, com han fet casi tots los testimonis, cedintlos a tots los tribunals.

Anton Sties Soler, matador de tocinos.—Declara que ha vist lo d' en Riera, y se 'l cita pel càrreg. En lo demés igual als altres, menos que no 's recorda de si la corona y 'l pendó de 1884 eran ó no iguals al d' aquest any.

(Lo Fiscal no preguntá a aquest testimoni si feya las feynas del Ajuntament. Ja 's veu que no tem per la vida de mossen Pep.)

Ramon Gimisans, ferreter y depositari dels fondos municipals.—Veje la corona y pendó lo any 84 y no sab res d' en Riera. Contesta igual als altres en tot lo demés.

Joseph Mateu Avellana, Mossos de la Equadra l' any 84.—Declara que estant de punt en lo cementiri l' dia de Totsants del 84 veje entrar 'l alcalde Riera en companyia del cabo de Mossos Viala, y que trobant que 'l pendó y corona de la escola llaica era baix, va fer alzarlo perque la quitxilla no hi arribés. Se 'l senyala pel càrreg ab lo citat Riera. Contesta igual a totas las demés preguntes.

Fiscal.—Vosté era Mossos de la Equadra lo any 84; (ja deixat de serne per separarse voluntariament d' aquell cos ó perque l' haguesin tret?)

Mateu.—Vaix deitarlo per ma voluntat. (Lo fiscal estava de pega; tant de pescar, y no pogué agafar ni un tanquet.)

Acabats los testimonis, la Defensa demaná 'l càrreg de Francisco Riera, ab los que s' havian indicat; mes lo President llavors alegá que ja havia quedat probat aquell fet pels demés testimonis, y no 'l concedí. La Defensa protestá de tal resolució, fent constar en acta tal protesta.

Y sent prop de las sis de la tarde, y estant casi a las foscas públich y tribunal, lo President suspengué 'l judici dihent que continuaria l' dia següent a las onze del matí.

Sessió del dia 22 de Febrer

A un quart de dotze va continuar lo judici oral, ab los mateixos detalls y numerosa concurrencia del dia anterior.

Lo Fiscal demana la lectura dels antecedents penals del processats, resultant que cap d' ells havia tingut may que veure ab la justícia y que tots, absolutament tots, reunian inmillorables antecedents en sas contums y bona conducta.

A petició de la Defensa se llegiren alguns

articles del Reglament del Centre d' Ensenyansa Llaica de Sallent, y seguidament presenta un escrit de conclusió de proba demostrant que ni lo sol, ni las mans entrellassadas que hi ha al sello de dita societat, igual que 'l nivell del fondo del pendó, poden ser considerats com emblemas anti-religiosos y molt menos com ofensius al cult católic.

ACCUSACIÓ FISCAL

Comensa 'l Sr. Fiscal, com a exordi, per fer una narració dels fets ocorreguts que donaren lloch al procès, dels que 'l dedueix, tant per confessió de part—fui—com per las demés probas presentadas en judici, que ab ellis se va cometre 'l delicte que 's perseguia, afegint que la part constitutiva del delicte que recaia demunt del alcalde Torti, era per haver tornat lo pendó y la corona a la escola llaica, dihentli son President Noguera que tenia 'l propòsit de tornar-lo a portar al cementiri, pug si 'l alcalde no hagues tornat lo pendó no hauria tingut lloch lo procès. Diu que encara que hagin manifestat ser catòlics ell ho nega, pel sol fet d'alimentar las escuelas laicas, y que no basta per ser catòlic cumplir ab algun precepte de la religió, sino que 's tenen de cumplir tots en absouit, sens faltarne cap.

Y aquí comensá 'l Fiscal no a parlar del procès, sino a dir deu mil pestes y vituperis de totas las escuelas laicas hagudas y per haver. Sols sentint aquell ministeri públich podia comprendre la formació d' aquell procès. (Qué be s' hi esqueya la quaresma en tal sermó! Quants predicadors desde la trona haurán estat molt menos ortodoxos que 'l Fiscal de la Audiencia de Manresa desde son siti en aquest procès! En sos accessos de furor religiós, arriba 'l Fiscal fins a afirmar que 'l partidaris de las escuelas laicas emeretixian la general reprobió de las personas honradas per las ideas d'olvents que sustentan, y alegan com principal motiu que en ditas escuelas... ¡ve canta La Marsellesa! ¡Horror!!! ¡Terror!!! ¡Furo!!!)

Y deya 'l Fiscal que s' esgarriava de pensar que a la escola llaica de Sallent, en lloch d' un sancrion hi hagué—un lema que deya: Aquí no caben supersticiones.—Paso al Progreso humano; y un altre inscripció no menos terrible que deya: Vale más la esposa de un carbonero que la prostituta de un rey. Podia esgarriarse tan com vulgués lo Fiscal d' aquestas inscripcions, mes jo li asseguro que 'l públich s' esgarriá molt més de sentirlo fent lo jesuít predicador y esgarriantse d' unas máximas que, sobre no ser contrarias a cap religió, tancan pensaments morals de primera. forsa ó son d' indiscutible sentit comú. Tancá 'l Fiscal aquesta part de sas piadosas pláncas dihent que 's mestres d' ensenyansa llaica, per adquirir la consideració de catòlics, han tingut que demanar sempre perdó a la Iglesia y aburar de sas ideas libre-pensadoras. Aquí alzun del públich va arribarse a creure que s' trobava, no en un sermó de la parroquia, sino dintre de la mateixa cova de Sant Ignasi.

Y joh desengany! quan ja allí ningú del públich recordava que hi haguesin processats y s' estés escol ant un informe jurídic, lo Fiscal parla de que s' havian comés dos delictes: un lo dia Totsants y un altre lo dia dels Morts, dels quals era autor lo President de la escola llaica y cómplice 'l Secretari y Vice-Secretari, sent cómplice del segon delicte 'l alcalde de Sallent per haver tolerat que altra vegada se portés la corona y 'l pendó al cementiri, aconsellant per lo seu mentor lo Secretari del Ajuntament.

Nega la tassis sentada en la doctrina del pare Claret de que 'l sol s'inguihi lo inconcebible; y rebatint los arguments del escrit de la Defensa, nega també que las manifestacions honrant la memoria dels morts siguin obras de misericordia, perque aquestas, segons lo Fiscal, consisteixen en resar pels difunts, y califica de estúpido 'l escrit de Defensa.

Diu que la circumstancia d' haver tingut lloch un fet igual l' any 1884 a la vila de Sallent sens que hagués sigut denunciat no atenuava 'ls delictes comesos en 1887, y que per lo tant tan penables devian ser los uns com los altres.

Y acabá entre la admiració de tothom, demanant que 'l Tribunal imposés als processats la pena senyalada en son escrit de calificació, ó sian sis anys de presó y cinc-centas pessetas de multa pel President del Centre d' Ensenyansa Llaica, y tres anys de presó y dos-centas cinquanta pessetas de multa per cada un dels demés.

Després de donarse cinch minuts de descans al auditori, que s' ho ben necessitava després d' escoltar al Fiscal, fou cedida la paraula al advocat defensor D. Joseph Fargasola, actual alcalde de Manresa y afiliat, segons tenim entés, al partit conservador.

La oratoria del defensor fou menos eloqüent que la del Fiscal, ja que per eloqüencia s' enien en general paraula facil y correcta mes que sólida argumentació; mes es precis confessar que la Defensa estigué convincenta molt més que la acusació, y que alguns de sos arguments tingueren la forsa irrefutable dels números en una operació matemática, destruint ab severa lògica tots y cada un dels càrrecs del ministeri fiscal.

Després del corresponent exordi afirma que l' article 240 del Códich Penal no es aplicable als fets denunciats en manera alguna, nos sentant la hipòtesis de que las acusacions fossin ciertas, a pesar d' haberse probat testificalment en lo judici tot lo contrari. Diu que es apassionat lo discurs del Fiscal, probant que dit funcionari no ha sapigut apre-ir imparcialment las causas del sumari, y califica de desgraciats sos arguments respecte a las consideracions que ha fet tocant a las escuelas laicas, no havent pogut demostrar que ditas escuelas toxin anticatólics.

En una magnífica figura retórica afirma que de la mateixa manera que la llum del sol al despuntar ombla la llum de la luna y el esplendor dels brillant astres de la nit, aixís mateix lo foch de la passió, ab sos raigs de fanatisme, ha apagat en aquesta causa la verdadera rahó que ampara als processats.

Crída la atenció del Tribunal sobre la declaració falsa donada pel fiscal municipal de la vila de Sallent D. Francisco Xavier Riera y Valls respecte a lo ocorregut en lo cementiri l' any 1884, y ocupantse de la animositat del rector de Sallent en sa declaració de càrrech contra 's acusats, ha probat que dit capellá, no solzament en aquest cas, sino en altres notoriament coneguts, havia estat desafortadíssim, y que tal vegada a aixó s' devia 'l antagonisme creat en la patria de Felix Amat y del pare Claret, eminentment catòlics, produhint la divisió y animositat que desgraciadament existeix ayuy en la honrada y pacífica vila de Sallent. Enfondint en aquest assumpto, verdader caball de batalla de la qüestió, demostra 'l defensor que en aquesta causa no s' ha perseguit altra cosa que un fet polítich procurant inutilisar al alcalde de Sallent, que figura en la majoria del Ajuntament, pera que deixés de ser tal majoria, y lograntse un dels seus la minoria, aquesta se convertiria en majoria, quina prentensió se reflectia en las inculpacions fetas pels testimonis de càrrech; y de aquí 'l perquè de la passió que s' havia sobreposat a la mateixa realitat dels fets.

Afirma que no poden ser considerats punibles los fets que s' perseguixien, per quant totas las autoritats de Sallent, de 1882 a 1886 inclusiu, los han vingut considerant perfectament legals.

Se ratifica en que 'l tributar una memoria als difunts es una obra de misericordia, y significa la respetuositat del acte de portar la corona y 'l pendó al cementiri de Sallent y penjarlos en la creu general. Afirma que ni en la corona ni en lo pendó hi ha signo, inscripció ni emblema ofensiu al catolicisme y fa notar la afirmació, falsa també, del suplent de Jutge municipal de Sallent D. Valeri Claret, al dir que en lo centro del pendó hi havia un ull, lo que no resulta ni del pendó que s' té a la vista ni del acta notarial aixecada en lo cementiri de Sallent.

Assegura que no s' verificá cap acte profá en la colocació del pendó y corona en la creu y diu que fins en la hipòtesis de ser cert tot quan diu lo Fiscal no fora aplicable 'l article 240 del Códich Penal, sino 'l cas sisé del article 596, que castigaria 'l fet com a falta ab una multa de 5 a 25 pesetas, y encara aixís tindria d' haverhi escarni a la religió católica.

Resumeix dihent que un gra d' arena se havia volgut formar una montanya y d' una gota d' aygua un oceá, y acaba demanant a la Sala que en vista de tot lo manifestat y del resultat de las probas testificals, se serveixi absoldre lliurement a tots los processats.

Després de duas breus rectificacions del Fis-

cal y la Defensa se preguntá als processats si tenian res que alegrir, y essant tots conformes ab las conclusions de la Defensa, se declará 'l judici oral concloés per sentència a las tres de la tarde.

SENTENCIA

No'n sabem més que la sustancia. En ella s' declara que 'ls fets ocorreguts lo dia de Totvants y dels Morts del any passat dintre 'l cementiri de Sallent no constitueixen delicte de cap mena, y per lo tant s' absol lliurement a tots los processats, se mana alisar lo embarg de bens del alcalde Tori, que s' torni lo pendó y la corona a la escola y s' declaren las costas d' ofici.

La semana entrant publicarem lo que 'ns sembli aprofitable de la sentència, y farem un judici crítich del proces.

Interinament felicitem a la rahó, que aquesta vegada ha sortit triomfanta, y donem lo pesem al manso, caritatiu, bondados y ensucrat rector de Sallent mossen Pep Esquerda.

No tot al mon ha de ser igual que menjar Coc: ensucrada!

PRINCIPAL.—Lo dijous de la setmana passada doná un concert en aquest teatro la virtuosa cantant americana Sra. Modje V. Khan, que resultá ser una notabilitat, mes no una celebritat com s' anunciava.

NOVEDATS.—S' han estrenat de poch en aquest teatro la peça del Sr. J. de Ardena *La ombra de verdura*; lo quadro de costums de D. Salvador Bologna *La trompeta del barri*; la peça *Gobernador, a tu, quart*, y *Amor y honra Una gloria emortallada*, de J. Lindoia.

CATALUNYA.—Ha deixat la companyia infantil del Teatro Principal de Girona, essent molt aplaudida.

CARTAS DE FORA

Sr. Director de La Tramontana.

Palafrugell 26 Febrer 1888.

Esquitlat company: En la present temporada de quaresma debutá en lo teatro mistich de aquesta vila 'l orador sagrat y celebre pelegrinayre pare Turró, y aixís es que, conegut del any passat per la justa fama que gosa 'l esmentat pare, fa que 'l remat espiritual estiga d' enhorabona al veure las grans raciones d' aulals que 'ls proposacion. Sembla que s' ha proposat aquest sant varó agafar per tema de sas predicás la explicació dels manaments de la ley dels cinch parels, interpretats, com se suposa, a la moda cerca-mi-tica-llanuda y parodiant en los tals sermons lo confessor y 'l penitent, colocats los dos dintre 'ls respectius cubells de la divina bogada.

L' altre dia, en un sermó del género cómic-hubo trágic, las empenegué de tal manera contra 'ls peccadors que portan las donas, que 'ls deixá fets una illastima, de modo que no crech aventurat lo dirli que d' aquesta feta desapareixerán per complert los culs peccadors. No a faltar tampoch la consabuda pallissa als peridichs heretjcs inclás *La Tramontana*, al lliurepensament, etc., etc., empleant uns arguments capssos de persuadir al mateix moro Mussa.

En un altre, parla sobre la estimació que tots deviam tindre a Deu, puig que aquest senyor (á qui no tinch lo gust de conèixre) está per demunt de totas las cosas terrenals, lo que ben mirat no deixá de ser aixís, tota vegada que, de tan enlanyat que s' troba, som moltíssims los que 'l havem perdut de vista ls molt temps.

Per lo sermó en que tracté del *sise* asseguro al citar pae sense fills ¡ay! al menos que jo conegui, un *lleno* complet, ja que tothom presume que en aquests assumptos *pellaguts* hi deu tenir la ma trencada.

¡A veure, donchs, com se porta, reverent papa... nats!

CORONARI ESQUERDA

Caleta 26 Febrer de 1888.

Apreciat Director: Lo diumenje passat, desde 'l costat del sagrat colom, tingue la barra de dir un escanyolit capellut que 'ls que lligian la mil vegadas malehida *Tramontana* y altres pe-

perots de color negre, mercitjan que tots los católics, apostólics y formatje d' Holanda se n' retreguessin y no donguessin entrada a llurs casas a tan indignes subjectes. Dirigi alusions contra 'l gubernet; escandantizá d' una manera impropia 'ls teatros; embrutá ab sa baba 'ls balls, y no content ab tanta predicá carcamal, malmeté la idea lliberal de tot bitxo vivent.

Cregui, Sr. Director, que fou tal la inspiració del referit mossen, que més d' una vegada me feu esclatar la rialla, y no vaig tenir altre recurs, al sentir tan directes insultis, que cambiar 'l aygus dels signons pera donar llibertat a mon compungut ventrell.

Si acostuman a venir predicayres com 'l aludit li asseguro passarem la quaresma més divertida que totas las passadas sentint referir anecdotes, acudits y pensaments alio burros.

Disposi en lo que desitja de sa estimada

LLANGONISA DE VICH

23

Feliu de Guixols 27 Febrer de 1888.

Estimat company en heretjia: Obligat pel capella del poble agalo la ploma, cosa que no acostumo, porque es una feyna que casi 'm pesa tant com anar per las iglèsias a sentir sermons mistichs.

No obstant, ho repetiré: mossen Vinagre (dich) mossen Joan m' hi obliga.

Anava jo 'l divendres de la semana passada cap al treball, quan al atravessar lo carrer de la Notaria 'm topo ab un enterro católic que hi anava lo mossen mencionat y dos ó tres escolans ab la creu dels albits al coll, puig era un albit lo qui anavan a enterrar.

Jo, com a lliure-pensador, tinch la costum de no torce la espinada ni llevarme la gorra devant de cap sete religió. Aixó feu que mossen Joan s' adonés de que jo continuava ab la gorra posada havent de passar pel mitj d' ells, com efectivament vaig passarhi; pero al serhi, se m' encara 'l mossen, y enfutimat com un cabo de realistas, me digué:

—Bonas tardes tingui.

Y jo, com qui sent bramant un ase, vaig anar caminant sens contestarli.

Llavors, més enfutimat encara, repetí:

—Deu lo guardi.

Y finalment, quan ja havia passat, hi torná dihent:

—Passiobe.

Consti a mossen Joan com a tots los mossens d' aquesta vila, que per tonterias religiosas jo no 'm treuré may la gorra.

Ab aixó ja ho tenen entés.

Si alguna altra cosa se m' ocotregués, senyor Director, ja n' hi faria cinch kilómetros.

Disposi de mon servidor

FRANCISCO BALLESTA

Se 'ns ha pregat la inserció del següent escrit:

Sr. Director de La Tramontana.

Apreciat amic: En lo número 303 de *La Tronada*, peridólic que 's titula lliure-pensador pero que li falta anar ab justicia, moral y veritat, havem llegit un escrit carregat d' insults contra 'l ciutadá Joan Terré.

Te de constar al firmant de dit escrit que la qüestió de cambi de nom de la escola no ha sigut assumpt del referit Terré.

Com que varem compendre que 'ns feya molt poch favor lo nom del doctor Gabarro, varem acordar per unanimitat sustituirlo pel de Colom tan bon punt varem tenir constituída la Junta.

Lo que va fer dit Terré fou donar concieament als pares del trist estat en que s' trobava la escola quan se 'n va fer carrech, puig que no més hi assitien 28 alumnos, que contentos uns ab altres a 3 pessetas mensuals, donavan tan sols 84 pessetas al mes, que treyentme 75 pel lloguer del pis, no quedavan al professor Terré mes que 9 pessetas mensuals pera mantenirse ab sos tres fills y esposa; ténint que s' fugir que dels 28 alumnos la major part haurien deixat d' anarhi al acabar lo mes que tenian pagat, á no ser per la resolució per dit Terré presa.

Vista pels pares la mort segura de la escola, varem tractar de reanimarla, y gracias al bon comportament del professor Terré, podém ben assegurar que está lograt, porque ab tan poch temps ja ha puist fins á 82 alumnos, y alguns més que se n' hi afegiran lo mes entrant.

Creyém que quedará suficientment enterat

'l autor de *A la Barra*, y en cas contrari essiém disposats a donarli algunas noticias més.

Ara 'l llegidor que comenti y digui al lo fet per *La Tronada* es volguer fomentar ó matar escolas laicas.

Sent fets aixó de tal escrit, no posém dubte que tambe ho será 'l demes, porque qui fa un castell ne fa cent.

Barcelona 29 Febrer de 1888.—*La Junta*.

Una explosió de gas á Casa la Ciutat ha ocasionat un mort y deu ó dotze ferits.

L' Ajuntament ja no s' aconsola ab la Exposició del costat del Parque que tambe dintre de sa casa li resultan exposicions... de pendre mal.

Ditrossas exposicions! L' una 'ns exposa á la miseria y 'l altra á morir aixafats.

¿Quan podrém viure tranquils á Barcelona?

23

Moltas obras de la gerra Exposició fan moviment, y s' esclatan ó amenssan en unarse.

Ara vaig comprent lo nom d' Exposició... universal.

Exposició... per tothom que s' hi acostí.

23

Ja saben mos llegidors que 'l Sr. Sagasta havia aconsellat als duchs de Montpensier que per ara no vinguessin á Espanya, per altas consideracions.

Y 'ls duchs de Montpensier han vingut... cridats per la reina regent, segons contan alguns peridólics de Madrid.

Ja 'ls explicaria jo lo que significa aquest acte personalíssim d' un rey constitucional, y lo que té de fer un gubernet constitucional després de tal acció de la corona.

¡Pero aquest fiscal, que ja 'n tinch los calsons plens!

23

D' ençá que están los duchs de Montpensier á Madrid, en Sagasta está indisposat.

Y per aixó no ha pogut sortir á rebrehs.

23

Celebro la millora del Sr. Sagasta. Los duchs de Montpensier ja son camí de Sevilla.

23

En la qüestió Montpensier se conta que en Canovas ha fet la traveia á n' en Sagasta ténint agafada á la reina regent per la ma.

Entre un y altre... que Sant Antoni 'ls trenqui la nou del coll... de la seva política.

23

Ara resulta que alguns capellans de Rio-Tinto cobraven de la companyia inglesa pera aconsellar resignació y paciencia als treballadors de aquelles mines.

Es que es prou.

Per tot arreu ahont se cometen indignitats no pot per menos de trobarhi la ma del clero. ¡Vaya una mala peste!

23

Una huelga importantíssima acaba d' estallar á Terrassa, en lo ram dels teixidors mecánichs de llana.

Quan per causas agenas als obrers aquestos tenen d' estarse una ó duas horas parats, com succeheix quan s' espavilla 'l motor ó va malament lo gas, los fabricants volen que 'ls treballadors recuperin aquell temps treballant horas extraordinarias, y 'ls obrers se contentan ab que se 'ls quiti del jornal lo valor del temps perdut, á pesar de que no s' ha perdut per culpa d' ells.

Y aixó ha donat lloch á la huelga, per haverse despedit de las fabricas als que s' negavan á recuperar per extraordinari lo temps perdut, deixant lo treball tots los companys dels despedits, en número d' uns 500 á la hora en que escrihim aquestas ratllas.

La autoritat local ha promés imparcialitat, Veurém com se portará.

Los obrers están molt fermes en son dret, que es innegable que 'ls assisteix y la rahó 'ls sobra.

En lo número vinent confiem poder dir que la causa del treball s'ha obert pas per entremitj de la injustícia.

Se parla de que las tropas de la guarnició de Barcelona farán un simulacro de batalla per la montanya de Sant Pere Martri ó pel Tiví-dabo.

Aviat Barcelona serà'l país dels simulacros. Los militars ne farán de batalles pel Tiví-dabo.

Lo batlle ne torà d'Exposicions per allà al Parque.

Y la obres ne farán de menjar dintre casa seva.

La nostra banda municipal ha sigut aumen-tada en unas timbalas y sis violons, estrenante pel públich aquests nous instruments lo diu-menje derrer tocant dita banda en lo passeig de Gracia.

Aplaudeixo la innovació, que no puch per menos de veure que está apropiadissima per nostre Ajuntament.

Las timbalas per representar las Trampas del corpus; los violons per ser l' instrument de molts regidors en totes las sessions municipals, y l' estreno al passeig de Gracia per simbolisar la poca idem que ns fan als barcelonins cèrtas cosas de ca la Ciutat.

Visca, donchs, la gran violonada municipal!

Incident parlamentari.
Lo ministre accepta que s' nomeni una comissió de diputats pera que vagi a Rio-Tinto a obrir una informació de lo allí ocorregut.

Se presenta la proposició suscrita per dipu-tats de totes procedencias, y'l ministre declara llavors no acceptarla.

A aquesta acció del ministre s' hi podria posar un comentari.

Y podria anar per ell tres mesos un perio-dista a la presó.

Entesos, y queda suprimit.

Lo Sr. Sol y Ortega ha fet un discurs a Ma-drit molt liberal y democràtic y avansat sobre 'ls drets individuals.

M' hauria agradat més que hagués dissertat sobre 'ls drets del individu quan es regidor.

Per saber sa opinió sobre qué s' deu fer a qui ensarrona al poble...

Dantli taragos per llebra.

Es ben segur que n'has lo que s' pesca qui vulga negar lo talent dels encarregats de donar llustre a nostra grateraan Exposició Universal.

Tothom deya que no s' podia inaugurar lo 8 d' Abril, com s' ha dit.

Donchs si senyors; s' inaugurarà'l 17 d' Abril; PERO s' obrirà'l 17 de Maig.

Que tal la sortida?

Es nova, impensada, ridicula, còmica, etc.

Donchs aquí está'l talent de vos autors.

Assistirem a la inauguració de la *Fonda del Odeon*, y a fé que promet lo citat establiment complaure a sos favoreixedors més que en Pi-quet no entusiasma a aquell públich fet d'en-carrech que s' dalia per las emocions forats.

Vagin a pendre localitat en l' ex-teatro, avuy convertit en fonda, y me'n sabrán tornar la resposta.

POLEMICA BILLARESCA

(SÉPLICA A LAS HERED. DONTEA TRIQUINA)

Se març 'm vol fer callar y a fe de ben s' aqovorce; l' bag d' arena a marciar fentli veure, pro molt clar, que 'l pa es ga y la coca es coca.

Septas, donchs, se març (per més que sembla mentada) que al tellar no hi ensant re; per que' monti senellit, per que ja ha fet molt mala sortida.

De voladze se volia per fer més bones jugadas; pero veig de dia en dia que per seguir sa menia me doixa moltes quedadas.

Per dobléich guanyarme s' creya y consentirho no puch; per 'ad me'n rich y me'n reyra; no hi valdra pas sa talosa si no salva'l meu retruch.

Los efectos no li van com proban sas intencions; y 'sab qué veig reparant; que a sa març m' jugant no téis li varten veure.

Retocamez torar vol; y a me'n sembla q' no m' enganyol que volgentisme pintar sol perilla, sent tan bunyol, que fessi algun set al payol.

De florina, si m' vol creure, donca Triquina, no li tor; me de xamás'l juch pot turelar. Com que ab mi no s' pot distreure, li valdrà més que 'l retrir.

Una corvada veig d'arri y'l d'ora sapat; jo crech que tantor y ch regalarli, y lina torar d' ensenyarli; que ni sab dir ab lo arch.

Se març 'm busca tabola ab la pluma y ab lo tacó, mes, si esca massa bola, ó no enguica prou la bola, y espigat; no es prou maco.

De sort alguna capotat; busca per sistemas nous y ni un sol li vol sortir; vaja, per' guanyarot a mi no hi valen los billars d' oax.

De bono ó de mala gana sa març del juch s' espigolla, y ab lo flagor de la miquiana apunta cada setmana al mingó, pro may fa billa.

Veyentes casi perlot, Triquina, no fassi'l maual; d' un modo massa sabul pretent dexarome venant no d'iraçament, per tabla.

No vulgati jugá ab mi més per que es immeresia empresa; desiqui lo partit es (veu que abans, ara y després sempre jo li faré mes).

Vall dirli no m' tassa nous y plegu... (ho farà, y?) no sé pas per que s' proposa, ni com a m' encara gosa que'l Pollo val més que'l Noy.

PEPEY DEL CARRIL

Passava un venedor de periódichs anomenat Anton Jordans lo dissapte penhíton pel carrer de Roger de Flor, cantonada al del Consell de Cent, cridant *La Campana, LA TRAMONTANA* y altres periódichs, quan se li acostia un capellá y li diu:

—Que os voléu condemnar?
—No; contesta'l venedor.
—Donchs per que venéu aquestos paperots tan impio?

—Ja veurá; passim una renda y no tingui por que n' vengui.

La contesta no podia ser; més lògica.

Donchs lo sarríno negre replica fet un rector:

—¡Lladre! ¡pillot! ¡murril! ¡criminal!

Lo venedor de periódichs va callar ab lrou racansa; pero tingue prudencia pensant que ab los temps *liberals* que corren, si hagues contestat com merceria'l reverent ell hauria sigut la víctima, per més que la rabó li hagués sobrat.

En tant s' anava reunint la gent, y com allí prop hi ha'l de burots (no 'ls negres, sino 'ls burots *personas*), un d' aquestos s' adelantat y digué al capellá y al venedor, senyalant lo seu bastó d' espasí y aludint a si volien desaharse:

—Que n' voléu dos d' igua's?

Lo capellá seguta cridant y troent tabola.

Lo venedor sembla que de moment prengué una resolució.

Y anantsen dret al capellá, li digué.

—Si vosté vol, cremaré aquestos periódichs.

—Sí; respongue'l reverent ab satisfacció.

Y ficante má sota la sotana, tregué una capsa de mistos.

Lo venedor prepará 'ls periódichs.

Y'l reverent encengué un misto, gosant ja ab lo futur auto de fe.

Y quan, ab la cerilla encesa a la mà, anava a acostarla al paper, lo venedor li digué:

—¡Alto! Primer me 'ls té de pagar; no fio.

La reverencia s' quedá ab la boca oberta, los ulls com de fura, enrapst com un vitxo sech, y la cara de color de terra d' escudellas.

En lo rotllo, que era ja numerosíssim, esclatá una forta riallada.

—¡Animals! ¡pillots! ¡ladres! ¡indecents! torná a cridar esverat lo rich negre.

Llavors se desbordá'l grupo:
—¡Boití! ¡De seize! ¡Va caure! ¡No r' arron-sis! ¡Cubellí! ¡Sarría negral! ¡Martelí! ¡Barrinal!

Y alló sembla una sagristia disputantse 'ls quartos de la safata.

Després d' un bon rato de broma, lo capellur tingue de tocar pipa resant contra tothom y ab la cua entre camés.

Y ara dich jo: (No es veritat que ab tals exem-ples se ns presenta'l clero tal qual es?)

Dissapte, quan feya aquell vent y aquell mal temps, anava un sarríno de carbó pel passeig de Sant Joan, quan una ventada li fa boit de la teula.

Cotre'l bulto negre darrera la seva prenda, y al abalansarse pera recollir-la... ¡xap!... de nassos.

Fer un sant Llitzet reculli la teula y entrá a la parroquia de Sant Pere a fer bogada.

A propósit de la iglesia de Sant Pere.

Lo diu-menje passat s'oria un feligrés de mis-sa de dotze y 's clava de bigotis per aquellas es-calas, omplintse la cara de sanch.

O la Providencia form pera protegir als seus.

O no hi ha més Providencia que'l mastala de certs clatells.

Empipat un reverent de Sabadell de veure que a la iglesia no hi anava concurrencia a sentir com barbariava desde la trona, ha nunciat que parlaria de lo que s' fa als balls y de certas cosas entre homes y donas... y vamos, ara té un xich més de concurrencia.

Capasso son algun dia de posar catres a la iglesia.

Si creuhen que aixís agafarán bona parro-quia.

Continúan los pochos carcatólichs de Cassá de Selva volent ferse 'ls amos del poble, mes la Tramontana que per allí tant bufa los clarará de clatell quan menos s' ho esperin.

Esperém alguns detalls d' aquella població pera bufar de valent en defensa d' aquells braus liberals.

Lo dilluns va celebrarse una missa a la Mercé pel descans de las ánimas dels carcats morts defensant lo rey del As d' oros.

Sí, que descansin.

Y que no tornin may més a la terra.

Pel descans dels que hi habitin.

Lo rector de Donadillo (Samora) Felip de Prada, ha assessinat al mestre d' aquell poble disparantli un tiro per darrera.

Pero senyor, ¿será qüestió d' apretar a corre en veient un capellá?

No; será qüestió de posar lo fusell al punt de dalt...

Y donarli gust al dit al primer moviment piadós de la reverencia.

ABORIAS

XARADA

Un capellá m' costat que té molta trent arena, viu ab certa majorina molt tranquil y reposat.

Y intrin en es carcerinal aquest tipo festatiu.

Que armat d' una mitja ha dor sempre paga a la taula.

J. M. BERNIA

GEROGLIFICH

LIEBÉ
DAT R
ETA
GER

MIESTA TROU

SOLUCIONS

A LAS CARORIAS DEL NÚMERO PASSEY

XARADA: — Du lo foc.

TRENCA-CLORETS: — SANT ANDREU DE LA BARRA.

GEROGLIFICH: — Cinch y cinch desí.

LA CORRESPONDENCIA AL DIRECTOR

Barcelona.—Tipografía LA ACADEMIA, Ronda de la Universitat, 6